

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Nadežda Budimović, Zlatko Čobović, Jelena Petković, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Rodoljub Šabić, Ana Martinoli, Sanja Pavlović, Vlado Mareš i Mateja Agatonović, na sednici održanoj 25. 4. 2024. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Serijom tekstova na naslovnim stranama štampanog izdanja i na portalu, objavljenim od 28. marta do 8. aprila 2024.godine, dnevni list „Kurir“ i portal „Kurir.rs“

1.prekršili su tačke 1, 2 i 5 Odeljka I (Istinitost izveštavanja) Kodeksa novinara Srbije o obavezi novinara da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvesti o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije, da pravi jasnu razliku između činjenica koje prenosi, komentara, pretpostavki i nagađanja, kao i da je sa novinarstvom nespojivo objavljivanje neosnovanih optužbi, kleveta i glasina,

2.prekršili su tačke 4 i 5 poglavlja IV (Odgovornost novinara), po kojima je novinaru zabranjeno da koristi neprimerene, uznemiravajuće i druge sadržaje koji mogu imati štetan uticaj na decu, odnosno po kojoj je dužan da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece i žrtava zločina,

3. prekršili su tačku 1 Odeljka V (Novinarska pažnja) o obavezi novinara da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom,

4. prekršili su tačku 7 Odeljka VI (Odnos prema izvorima informisanja), po kojoj novinar neće zloupotребiti emocije drugih ljudi, njihovo neznanje ili nedovoljnu sposobnost rasuđivanja,

5. prekršili su i tačke 1, 2 i 3 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti) o obavezi novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, da naročito izbegava spekulacije i prenošenje nedovoljno proveljivih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima teško stradalih ili su teško povređeni materijalni i drugi interesi građana, kao i da je dužan da, u izveštavanju o događajima koji uključuju lični bol i šok svoja pitanja prilagodi tako da odražavaju duh saosećanja i diskrecije.

Nalaže se dnevnom listu „Kurir“ i portalu „Kurir.rs“ da ovu odluku objave u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Organizacija Prijatelji dece Srbije podnela je žalbu zbog više desetina tekstova objavljenih u desetak štampanih i onlajn medija, među kojima su i dnevni list “Kurir” i portal “Kurir.rs”, u vezi sa nestankom i ubistvom dvogodišnje devojčice iz Bora. Kako je istaknuto u žalbi, oni su, većina u više navrata, izvršili ekstremnu sekundarnu viktimizaciju deteta žrtve i čitave porodice, iskazali potpuno nepoštovanje prema žrtvi i njenoj porodici, izneli gomilu brutalnih laži i poluistina u vezi sa nestankom i smrću deteta, neosnovano targetirali krivce među članovima porodice, konstruisali lažne iskaze u vezi sa istragom, uznemiravali javnost navođenjem izjava nekompetentnih i nerelevantnih izvora i kvazieksperata. Time je, po mišljenju podnosioca žalbe, sem nepravde nanete žrtvi i njenoj porodici, izvršen i nesagledivo negativan uticaj na emocionalni, moralni, intelektualni i socijalni razvoj svakog deteta koje se našlo izloženo ovim sadržajima, te naneta velika šteta dobrobiti svakog deteta u našem društvu grubim kršenjem prava deteta i Kodeksa novinara, širenjem informacija bez ikakvog javnog značaja, senzacionalističkih i suprotnih svakom profesionalnom i ljudskom moralu, izlaganjem dece brutalnim, ekstremno surovim, neprimerenim i uznemiravajućim sadržajima u slučaju čija je žrtva – dete. “Smatramo da je na decu izvršeno teško psihološko nasilje sa nesagledivim posledicama jer je nestanak i nasilna smrt deteta medijski dehumanizovana, obavijana gomilama lažnih informacija i poluinformacija, a u javnost je poslata je i poruka opšte nebezbednosti dece i navodne upletenosti institucija u nestanak dece u našem društvu”, ističe se u žalbi i navodi da su prekršene brojne tačke Kodeksa iz poglavlja: Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara, Odnos prema izvorima informisanja i Poštovanje privatnosti.

Advokati redakcije su u odgovoru na žalbu istakli da je ona potpuno neosnovana, da se navodi iz žalbe odnose na druge medije, jer „Kurir“ ničim nije prekršio Kodeks novinara Srbije. Naglasili su da je reč o temi od velikog javnog interesa, a da nisu iznete nikakve netačne, niti neproverene informacije, već je sve što je objavljeno i istinito i opšte poznato (da je majka trudna, da porodica ne može da se pomiri sa gubitkom, priznanja počinilaca i prikupljeni dokazi u momentu obavljanja svakog teksta). Odbacili su tvrdnje da su roditelji targetirani kao odgovorni, jer takvog navoda nema ni u jednom tekstu. Izveštavanje je, po tvrdnjama advokata, imalo za cilj prevenciju ovakvih događaja. Po njima, ne postoji nikakva uzročno-posledična veza između ovih tekstova i traume, straha i senzibilizacije dece na nasilje, niti je objavljen sadržaj koji može naškoditi maloletnicima, kao ni informacije iz privatnog života koje nisu bile već poznate, jer su ih saopštili državni organi. Slikovitog opisa zločina nema, dat je skrećen iskaz jednog od osumnjičenih, koji je inače trajao dva sata. Detalji iz porodičnog života (pozitivni), poput onog da je majka trudna objavljeni su sa namerom izazivanja empatije u javnosti prema porodici, jer je u delu javnosti

bilo reakcija da je porodica na neki način odgovorna, navodi se, između ostalog, u odgovoru na žalbu.

Po mišljenju članova Komisije za žalbe, svim tekstovima na koje je podneta žalba prekršene su brojne odredbe Kodeksa novinara Srbije. „Kurir“ je, po oceni Komisije, o ovom slučaju izveštavao neodgovorno, senzacionalistički, bez dužne profesionalne pažnje i poštovanja elementarnih etičkih pravila profesije.

U tekstovima se iznose najrazličitije spekulacije, bez ikakvih dokaza i pozivanja na relevantne izvore, nagađa se o tome šta se sa devojčicom za kojom se traga dogodilo i ko je za to odgovoran. Iznose se insinuacije, pa i direktne optužbe na račun, pre svega, majke. („Majka je previše tiha.“, „Majka pretraživala granične prelaze“, „Majka je ključ“), kao i neke potpuno netačne tvrdnje („Danka je prodana“). Ovakvim izveštavanjem prekršene su odredbe iz poglavlja Istinitost izveštavanja, koje se odnose na nerazlikovanje činjenica od pretpostavki i nagađanja i zabranu objavljivanja neosnovanih optužbi, kleveta i glasina.

Komisija ukazuje da zabrinjava i to što je ne mali broj stručnjaka, pa i predstavnika državnih organa, pristao da učestvuje u spekulisanju, prenošenju neproverenih i nepotvrđenih informacija, detalja koji nisu od interesa za javnost, pa i širenju teorija zavere, koje su prenosili i drugi mediji, ne samo „Kurir“.

Takođe, tekstovima su prekršene tačke 4 i 5 poglavlja IV, koje se odnose na zabranu objavljivanja uznemirujućih sadržaja koji imaju štetan uticaj na decu, kao i na obavezu poštovanja dostojanstva dece i žrtava zločina. Prenošnjem navodnih iskaza osumnjičenih za ubistvo devojčice, koji sadrže mučne, jezive i veoma uznemirujuće detalje, posebno na naslovnim stranama koje su dostupne svoj deci, list ne samo da nije pokazao nikav pijetet prema žrtvi, niti saosećanje sa njenom porodicom, već je dodatno uznemirio čitavu javnost. Za objavljivanje ovakvih tekstova, po oceni Komisije, nije postojao nikakav javni interes, niti je opravdanje to što nije prenet ceo iskaz, koji je, kako tvrde advokati, trajao dva sata.

„Kurir“ je postupio suprotno Kodeksu novinara Srbije i intervjušući članove porodice nestale devojčice, dede (koji govori i o maloletnom bratu nestale devojčice) i babe. Objašnjenje advokata da su oni dobrovoljno dali izjave ne oslobađa medij odgovornosti, jer je, po mišljenju Komisije, zluopotrebljeno njihovo emotivno stanje, šok i nedovoljna sposobnost rasuđivanja za objavljivanje senzacionalističkih tekstova, koji sadrže, sa stanovišta javnog interesa i potrebe informisanja javnosti o ovom događaju, potpuno nebitne informacije, često u domenu potpune privatnosti porodice. Time je prekršena tačka 7 poglavlja VI.

Osim ovoga, gotovo svim tekstovima je prekršeno pravo na privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima se piše, kao i druge dve tačke poglavlja Poštovanje privatnosti, koje se odnose na obavezu novinara i urednika da naročito izbegavaju spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova u izveštavanjima o tragedijama u kojima ima stradalih ili su

teško pogođeni interesi građana, kao i da su novinari dužni da o događajima koji uključuju lični bol i šok svoja pitanja prilagode tako da odražavaju duh saosećanja i diskrecije.

Beograd, 25.4.2024.

Predsedavajuća

Jelena Petković